

Anvisning för ansökningsförfarande – Hantering av skadliga ämnen (Miljöministeriets Ahti-program)

Hantering av stadsvatten och minskning av skadliga ämnen

Hantering av stadsvatten och minskning av skadliga ämnen har varit ett av temana i programmet för effektiverat vattenskydd. Fem understödsansökningar har ordnats inom ramen för temat stadsvatten. Tyngdpunkten har varit avloppsvatten i tätbebyggelse, dagvatten och avloppsöversvämningar samt dessa tyngdpunkter som en förenande faktor för vattenhantering och vattenskydd i tätorter och den byggda miljön med hjälp av områdesanvändning, planläggning och byggande samt övergripande planer för hantering av stadsvatten. I fortsättningen är helheten en del av temat ”**Hantering av skadliga ämnen**” inom Ahti-programmet.

Man har reserverat **4 miljoner euro** under moment 35.10.61 för understöd till projekt för hantering av stadsvatten och minskning av skadliga ämnen. NTM-centralen i Södra Savolax ordnar en riksomfattande utlysning av understöd under perioden **2.4-15.5.2024**. NTM-centralen i Södra Savolax är statsbidragsmyndighet. Besluten fattas mellan juni och september. Den tid som går åt till beslutsfattandet är bunden till kvaliteten på ansökan. Det anslag som används för understöden är tillgängligt fram till slutet av 2025. **Genomförandet av de understödsberättigade åtgärderna i projektet avslutas senast den 15 juli 2025.**

Understödet målsättningar och åtgärder som stöds

Inom temat **Hantering av skadliga ämnen** inleds nu tre ansökningshelheter, av vilka den sökande kan välja det alternativ som lämpar sig bäst för respektive projekt:

1. Minskning av skadliga ämnen och riskhantering med hjälp av kommunikation och styrning
2. Kvalitetskontroll av dagvatten i tätorter
3. Minskning av skadliga ämnen i avloppsvatten från tätbebyggelse till vattenmiljön och avloppsslammet

Vid planeringen och genomförandet av projekt som understöds ska man utnyttja tidigare anvisningar samt erhållna resultat och erfarenheter. I ansökningshelheterna kan man utnyttja [resultaten från genomförda projekt inom temat Hantering av stadsvatten och minskning av skadliga ämnen](#) i programmet för effektiverat vattenskydd.

Ansökningshelhet 1: Minskning av skadliga ämnen och riskhantering med hjälp av kommunikation och styrning

Utsläppen av skadliga ämnen i avlopps- och dagvatten bör minska för att dämpa deras totala belastning. Med hjälp av anvisningarna kan man minska utsläppen av skadliga ämnen i avlopps- och dagvattnet både bland konsumenter och inom olika branscher. Redan nu har man för avloppsvattnets del utarbetat anvisningar för olika branscher och konsumenter. För dagvattnets del har anvisningar utarbetats särskilt i anslutning till byggplatsvatten. Det vore dock bra att kommunicera med synligt om de befintliga anvisningarna så att de blir mer kända. Anvisningarna kan också behöva kompletteras och uppdateras, bl.a. i fråga om nya användbara tekniker inom olika branscher. **De kommunikations- och styrningsprojekt som understöds ska nå sin målgrupp i så stor utsträckning som möjligt.**

Kommunikationsåtgärderna gäller särskilt följande delområden:

- Kommunikationskampanjer/-åtgärder riktade till konsumenter och hushåll för att minska skadliga ämnen i avloppsnätet och dagvattnet

- Kommunikationskampanjer/-åtgärder riktade till service- och industribranscher för att minska skadliga ämnen i avloppsnätet
- Informationskampanjer/-åtgärder riktade till kommunorganisationer och aktörer inom byggbranschen i anslutning till kvaliteten på och hantering av dagvatten och byggplattsvatten (guider har gjorts för tidigare projekt)

Centrala mål för projekt som understöds kan vara:

- Producera enkla och lättillgängliga kärnbudskap för en väldefinierad målgrupp för att minska utsläpp av skadliga ämnen i avlopps- och dagvattenavlopp som orsakats av okunskap och vårdslöshet.

Öka och sprida sektorsövergripande information och alternativ, funktionalitet och underhåll av hanteringskonstruktioner av dagvatten.

Ansökningshelhet 2: Kvalitetskontroll av dagvatten i tätorter

Man har undersökt dagvatten i flera projekt där man producerat olika guider och anvisningar om uppföljning, kvalitet och hantering av dagvatten. Dagvatten och dagvattenslam har konstaterats innehålla skadliga ämnen, näringsämnen och skräp. Därför ska man fästa särskild uppmärksamhet vid hanteringen av dem. Uppkomsten av dagvatten bör minskas särskilt i de mest förorenade områdena. För att fördröja dagvattnet har man byggt olika uppdämningskonstruktioner och system, men de fungerar inte nödvändigtvis optimalt. **I de projekt som understöds fokuserar man på att minska skadliga ämnen och näringsämnen från det smutsigaste dagvattnet och/eller skydda känsliga områden genom att förbättra befintliga konstruktioner och system samt utveckla underhållet av dem.** Syftet är att koncentrera sig på att avlägsna skadliga ämnen som följer med dagvattnet utifrån redan erhållna erfarenheter. Man fäster särskild vikt vid att rikta projekten till Skärgårdshavet, som fortfarande är HELCOM "hot spot"-objekt och där alla vattenskyddsåtgärder bör utnyttjas.

Åtgärderna för hantering av dagvattnets kvalitet gäller i synnerhet följande delområden:

- De system för hantering av dagvatten som redan tagits i bruk i tätorterna (till exempel filterings-, naturbaserade och andra system) repareras och förbättras i de områden som är mest smutsiga eller känsliga
- Service- och underhållsplaner görs upp för förbättrade dagvattensystem
- I åtgärderna beaktar man effekterna av klimatförändringen (ökade nederbörds mängder och extremiseringen av deras intensitet) på dagvattnets kvalitet och hantering

Centrala mål för projekt som understöds kan vara:

- Minska uppkomsten av dagvatten, särskilt i de smutsigaste områdena
- Förbättra reningen och hanteringen av dagvatten på de mest ändamålsenliga platserna
- Minimera utsläppen av dagvatten i vattendrag och grundvatten

Ansökningshelhet 3: Minskning av skadliga ämnen i avloppsvatten från tätbebyggelse till vattenmiljön och avloppsslammet

I det nya direktivet om avloppsvatten i tätbebyggelse beaktas skadliga ämnen bland annat så att anläggningar med 10 000–150 000 pe ska göra en riskbedömning av dem, utifrån vilken anläggningen kan åläggas skyldighet att avlägsna skadliga ämnen. Avloppsvatten som leds till avloppet i industrier och anläggningar kan innehålla skadliga ämnen. Att avlägsna dem vid utsläppskällan skulle vara kostnadseffektivt och på så sätt skulle man minska risken för vattenmiljön till följd av utsläpp från reningsverk. Även om största delen av de skadliga ämnena som hamnar i

avloppsreningsverken har påvisats komma med hushållsavloppsvattnet kan ett riktat avlägsnande av skadliga ämnen från det mest koncentrerade avloppsvattnet vara avgörande för att minska risken. Genom punktutsläpp vid utsläppskällan kan man också minska mängden skadliga ämnen i avloppsslammet, vilket för sin del kan öka acceptansen för nyttoanvändningen av slammet (jord). **Målet med de projekt som finansieras är att i samarbete mellan vattentjänstverket, kommunen och olika aktörer som anslutit sig till avloppsnätet utreda och kartlägga utsläppskällorna för skadliga ämnen och möjligheterna att avlägsna skadliga ämnen innan avloppsvattnet leds ut i avloppet samt göra preliminära planer för möjligheterna att avlägsna dem.**

Åtgärder för att minska skadliga ämnen gäller särskilt följande delområden:

- Kartläggning av utsläppskällor för de mest koncentrerade skadliga ämnena som hamnar i avloppsvatten från tätbebyggelse
- Utredningar om möjligheterna att tillämpa riktade utsläppsenheter
- Bedömningar utifrån tidigare utredningar av potentialen hos riktat avlägsnande av skadliga ämnen och dess inverkan på slam och utgående vatten från reningsverket
- Avlägsnande av skadliga ämnen i det kartlagda objektet

Centrala mål för projekt som understöds kan vara:

- Projektet producerar entydig information om de mest koncentrerade utsläppskällorna för skadliga ämnen och om möjligheterna att tillämpa utsläppsmetoder vid utsläppskällan.
- Projektet ger en bedömning av effekterna av avlägsnandet vid utsläppskällan.
- Inom projektet genomförs avlägsnande av skadliga ämnen för att minska den totala belastningen av skadliga ämnen som hamnar i reningsverket.

Projekt som inte understöds

- Byggande av olika separata infrastrukturer (till exempel våtmarker)
- Kommunernas nuvarande lagstadgade uppgifter
- Vattentjänstverkens/privata aktörers normala verksamhet
- Skyddsplaner för grundvatten och planer för störningssituationer inom vattentjänsterna

Bedömning av projekten

Understöden riktas särskilt till projekt vars effekt är verifierbar genom tillförlitlig monitorering och/eller utvärdering. Beviljandet av understöd grundar sig på en helhetsbedömning samt en bedömning av projektens förväntade effekt på uppnåendet av målet om god status i vattnen samt kostnadseffektiviteten.

Projekten som understöds ska vara högklassiga och genomförbara. Projektens effektivitet bedöms särskilt utifrån nedanstående kriterier.

- Förbättrad vattenkvalitet
- Effektiviteten av skadliga ämnens avlägsnande och dess effekt på vattenmiljöns status
- Livsduglighet, reproducerbarhet och utvidgningsmöjlighet av lösningarna eller tillämpningarna

- Partnerskap mellan olika aktörer
- Kommunikation om projektets resultat

NTM-centralen i Södra Savolax bedömer ansökningarna som inkommit i ansökningsförfarandet i samarbete med andra berörda NTM-centraler.

Om projekten inte är av tillräckligt hög kvalitet har NTM-centralen i Södra Savolax rätt att inte godkänna något projekt.

Understödsförfarande och tillämplig lagstiftning

Understöd kan sökas av kommuner, samkommuner och bolagen de äger samt andra kommunägda aktörer, föreningar, företag och andra sammanslutningar med undantag av statliga ämbetsverk och inrättningar. Understödet kan inte beviljas privatpersoner.

Projektet som understöds kan också genomföras av ett konsortium, men i detta fall beviljar statsunderstödsmyndigheten endast understöd till den huvudsakliga sökanden, som svarar för projektet för alla parter i konsortiet. Alla parter i konsortiet måste dock uppfylla kraven i paragrafen. Det finns ändå inget hinder för att de som genomför projektet köper tjänster av statliga ämbetsverk eller inrättningar.

Understödet belopp är behovsprövat. Understödet belopp kan vara högst 80 % i allmännyttiga projekt och högst 50 % i projekt som gynnar enstaka företag, om inte annat följer av EU:s regler om statligt stöd. Av sökanden förutsätts alltid självfinansiering.

På förverkligande av ansökningsförfarandet och beviljande samt förvaltning av understöd tillämpas statsunderstödslagen (688/2001) och på projekt som rör hantering av stadsvatten och minskning av deras skadliga ämnen under åren 2020–2025 statsrådets förordning om statsunderstöd (669/2020). Understöd beviljas som specialunderstöd enligt 5 § 3 mom. 2 punkten i statsunderstödslagen för försöks-, inlednings-, forsknings- eller utvecklingsprojekt som rör hantering av stadsvatten och minskning av deras skadliga ämnen, eller för andra projekt med begränsat syfte.

Understöd beviljas inte till företags typiska produktionsmässiga investeringar eller åtgärder som direkt främjar export.

Om understödet används för upphandling ska man beakta 5 § 5 punkten i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016).

Om bidraget som beviljas används för att stöda ekonomisk verksamhet, tillämpas EU:s regler för statsbidrag. Dessa är:

- Kommissionens förordning ((EU) 651/2014), dvs. den allmänna gruppundantagsförordningen, och
- Kommissionens förordning ((EU) 1407/2013), dvs. de minimis-förordningen, som ersätts av kommissionens nya de minimis-förordning ((EU) 2023/2831).¹

Mer information om reglerna för statligt stöd finns på arbets- och näringsministeriets webbplats <https://tem.fi/sv/reglerna-om-statligt-stod>.

Det anslag som används för understöden är tillgängligt fram till slutet av 2025. **Genomförandet av projektens understödsberättigade åtgärder ska avslutas senast den 15 juli 2025.**

¹ En ändring av den s.k. stadsvattenförordningen pågår för att uppdatera uppgifterna i 1 § 2 mom. i EU:s nya de minimis-förordning.

Allmänna finansieringskostnader

Sökanden ska presentera verifikat över de kostnader som uppstått.

Sökanden kan föreslå tillämpning av en fast finansiering (s.k. flat rate) för ersättning av projektets allmänna kostnader. Då ersätts utöver de faktiska kostnaderna även ett fast belopp som motsvarar 15 % av de direkta löneutgifterna medan indirekta kostnader inte ersätts separat. I modellen krävs ingen separat utredning av den fasta delen. Modellen för fast finansiering rekommenderas särskilt för utvecklingsprojekt, eftersom den möjliggör en lättare projektförvaltning då små indirekta kostnader som är svåra att verifiera bortfaller helt och hållet. Exempelvis styrgruppens mötes- och resekostnader ingår i den fasta delen som inte ersätts separat. Däremot kan projektpersonalens resekostnader faktureras enligt de faktiska kostnaderna.

Kommunikation om understödda projekt

Den projektgenomförare som beviljats understöd ska se till att man aktivt och ändamålsenligt informerar om projektet under projektets gång. När projektet inleds utarbetar projektgenomföraren en kommunikationsplan för projektet som ska efterlevas och uppdateras enligt behov. Kommunikationen om projektet ska vara omfattande, välriktad och av hög kvalitet. Kommunikation ska ske tillräckligt ofta.

De viktigaste kommunikationsåtgärderna är informering om projektets inledning och särskilt dess resultat till centrala målgrupper. Den som genomför projektet ska i samband med kommunikationen berätta att projektet får understöd från miljöministeriets Ahti-program (2023–2027), vars mål är att få näringsbelastningen under kontroll, markstrukturen i skick, skadliga ämnen i styr, samt ta tillvara och i användning resurser. Dessutom ska man nämna i projektets kommunikation det belopp med vilket projektet understöds. I samband med kommunikationen utnyttjas i mån av möjlighet en länk till Ahti-programmets webbplats. Det är bra att kontakta den NTM-central som beviljat finansieringen om betydande kommunikationsåtgärder (bl.a. när man berättar om resultaten), så att NTM-centralen också genom sina egna åtgärder kan främja projektets kommunikation (bl.a. genom att dela information om projektet). Man ska också länka projektresultaten till miljöministeriets webbplats.

Ansökningsförfarande

Ansökningstiden går ut **den 15 maj 2024**. Ansökningarna ska lämnas skriftligen till NTM-centralen i Södra Savolax **senast kl. 16.15** på den sista ansökningsdagen. **Ansökningar som inkommit efter tidsfristen för inlämnande av ansökningar tas inte upp till behandling.**

Man ansöker om understöd med en understödsansökan, till vilken man ska bifoga en mer detaljerad projektplan, vars längd är högst 8 sidor.

Ansökningsblanketten för det understöd som söks fylls i och undertecknas,

- a) sparas och skickas till NTM-centralen som bilaga till en allmän elektronisk ärendblankett (bilagor på en gång högst 40 Mb), **NTM-centralen i Södra Savolax** väljs som byrå, som ärende anges "**Hantering av skadliga ämnen**"
- b) Ansökan kan också skickas till NTM-centralen i Södra Savolax **per e-post** kirjaamo.etela-savo@ely-keskus.fi

eller **per post** till adressen:

NTM-centralen i Södra Savolax
Registratorskontoret
PB 164
50101 S:t Michel

Mer information

NTM-centralen i Södra Savolax

Projektkoordinator Riina Tuominen, NTM-centralen i Södra Savolax, tfn 029 502 4147
riina.tuominen@ely-keskus.fi

Miljöexpert Katri Senilä, NTM-centralen i Södra Savolax, tfn 029 502 4162
katri.senila@ely-keskus.fi

Finansieringsexpert Esa Pekonen, NTM-centralen i Södra Savolax, tfn 0295 024 159
esa.pekonen@ely-keskus.fi

Miljöministeriet

Konsultativ tjänsteman Ari Kangas, miljöministeriet, tfn 029 525 0340 ari.kangas@gov.fi